

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Σε μερικούς που ήταν σίγουροι για την δική τους δικαιοσύνη και ευσέβεια και περιφρονούσαν τους άλλους, είπε ο Ιησούς κάποτε την παρακάτω παραβολή:

«Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στο ναό για να προσευχηθούν. Ο ένας ήταν Φαρισαίος και ο άλλος τελώνης. Ο Φαρισαίος στάθηκε επιδεικτικά κι έκανε την εξής προσευχή σχετικά με τον εαυτό του: “Θεέ μου, σ’ ευχαριστώ που εγώ δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους άρπαγας, άδικος, μοιχός, ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα και δίνω στο ναό το δέκατο απ’ όλα τα εισοδήματά μου”. Ο τελώνης, αντίθετα, στεκόταν πολύ πίσω και δεν τολμούσε ούτε τα μάτια του να σηκώσει στον ουρανό. Χτυπούσε το στήθος του και έλεγε: “Θεέ μου, σπλαχνίσου με τον αμαρτωλό”. Σας βεβαιώνω πως αυτός έφυγε για το σπίτι του αθώος και συμφιλιωμένος με το Θεό, ενώ ο άλλος όχι. Γιατί όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, κι όποιος τον ταπεινώνει θα υψωθεί» (Λουκ. 18, 10-14).

Οι Φαρισαίοι νόμιζαν ότι επειδή γνώριζαν τον Μωσαϊκό Νόμο και τον εφάρμοζαν όπως τους συνέφερε, θα σωζόντουσαν και μόνο απ’ αυτό, χωρίς να μετανιώσουν δηλαδή για την σκληροκαρδία τους και χωρίς να δείχνουν πραγματική αγάπη προς το λαό, τον οποίον άλλωστε περιφρονούσαν. Εξαιτίας της συμπεριφοράς τους είχαν μάλιστα καταντήσει αντικοινωνικοί τύποι και είχαν απομονωθεί στη συνείδηση πολλών. Ένας απ’ αυτούς -δια του οποίου παραδείγματος εκφράζει ο Κύριος την ανάγκη αποφυγής της ψυχονευρωτικής θρησκευτικής αυτοδικαίωσης- στάθηκε στο μέσο του ναού και άρχισε επιδεικτικά να απαριθμεί δημοσίως τα καλά που έκανε και το πόσο ανώτερος των άλλων ήταν. Δείχνοντας τον τελώνη, στην ουσία τον κατακρίνει και τον απορρίπτει. Λόγω της υπερηφάνειάς του καυχάται, μολύνει την ψυχή του, καταστρέφει και τις λίγες αρετές που ενδεχομένως είχε, και για την αυθάδεια και καταφρόνηση των ομοίων του συνανθρώπων φεύγει από το ναό ένοχος όπως ήταν και πριν, ένεκα της αλαζονείας και υποκρισίας του.

Η ταπείνωση και μετάνοια σώζει αντίθετα τον Τελώνη, άσχετα από το πόσες αμαρτίες είχε διαπράξει στο παρελθόν. Γονατισμένος σε μια άκρη του ναού κτυπάει το στήθος του και την αμαρτωλή καρδιά του και με ειλικρινή δάκρυα ικεσίας προς τον φιλόανθρωπο Θεό επαναλαμβάνει συνεχώς την συνοπτική αλλά πολύ σπουδαία προσευχή: «Θεέ μου, συγχώρεσέ με τον αμαρτωλό». Η αληθής προσευχή ελκύει την Χάρη του Θεού και η μετάνοια προσφέρει το έδαφος για την κατασκήνωση της θεϊκής ευλογίας στην ψυχή. Το ίδιο έγινε και με τις άλλες δύο σύντομες πυρφόρες προσευχές, που διασώθηκαν στην εκκλησιαστική παράδοση λόγω της μεγάλης αξίας τους: Το «Μνήσθητί μου, Κύριε, όταν έλθης εν τη βασιλεία σου» (Λουκ. 23,42) και το «Πάτερ ήμαρτον» του ασώτου υιού (Λουκ. 15, 18 & 21). Δικαιώνεται λοιπόν στα μάτια του Θεού ο εξαγνισμένος Τελώνης και όχι ο κατά κόσμον σπουδαίος θρησκευτικά Φαρισαίος, διότι αφενός με την δημόσια συγγνώμη του ο πρώτος αποδείχθηκε ήρωας της πίστεως (θέλει πολύ δύναμη η δημόσια εξομολόγηση) και αφετέρου ο ύμνος της Μ. Τρίτης μάς υπενθυμίζει πως «δεινόν η ραθυμία, μεγάλη η μετάνοια».

Η κατάληξη της παραβολής του Χριστού είναι ότι όποιος αληθινά ταπεινώνεται θα

υψωθεί, ενώ εκείνος που υπεραίρεται θα μειωθεί, ίσως ρεζιλευτεί, και πάντως θα ταπεινωθεί. Ας μην ξεχνάμε ότι ο Κύριος «στους υπερήφανους αντιτάσσεται, στους ταπεινούς όμως προσφέρει την Χάρη Του» (Παροιμ. 3,14 και Α΄ Πέτρ. 5,5). Ο απ. Πέτρος στην ίδια επιστολή του προτρέπει μάλιστα τους χριστιανούς να είναι γεμάτοι καλοσύνη, αγία ζωή, αγάπη ολόψυχη και αδελφική, σπλαχνικοί, χωρίς αμαρτωλές επιθυμίες, καμία δολιότητα, φθόνο και κατάκριση. «Ταπεινώστε λοιπόν τους εαυτούς σας κάτω από τη δύναμη του Θεού, λέγει, για να σας εξυψώσει την ώρα της κρίσεως» (Α΄ Πέτρ. 5,6).

Δεν πρέπει επομένως να καυχόμαστε, γιατί η καύχηση και η μεγαλορρημοσύνη καταστρέφει στα μάτια των άλλων όχι μόνο όποια μικρή αξία έχουμε, αλλά και την κατά Θεό σύνεση και ζωή. Ας μην ξεχνάμε ότι πηλός είμαστε και στο χώμα καταλήγουμε, ως άνθος η ζωή μαραίνεται και τα καλά έργα μόνο μένουν, και ότι χωρίς τη Χάρη του Τριαδικού Θεού δεν κατορθώνεται τίποτε από εμάς. Διότι ο Θεός είναι που καί τη θέλησή μας στηρίζει στο αγαθό, καί την πράξη της αρετής εκτελεί (Φιλιπ. 2,13). Άλλωστε τόσο η υψηλή παιδεία ορισμένων όσο και τα προτερήματα πολλών είναι δώρα Θεού. Γιατί σηκώνουν τον αυχένα λοιπόν κάποιοι, αυτοδιαφημιζόμενοι σχεδόν καθημερινώς, αφού μετά από λίγο η κενοδοξία καταπίπτει πρώτη και όλοι μας «γη και σποδός» είμαστε και μετέπειτα «εις κόνιν και τέφραν αναλυόμεθα;»

Το συμπέρασμα είναι ότι ο άδικος και αμαρτωλός τελώνης δια της ταπεινοφροσύνης του δικαιώθηκε, ενώ ο Φαρισαίος, νομίζοντας εαυτόν ενάρετο, κατακρίθηκε ένεκα της μεγαλαυχίας του. Είναι ως εκ τούτου η ταπείνωση και η μετάνοια οι μεγαλύτερες αρετές, ανοίγουν την θύρα προς τη Βασιλεία του Θεού, είναι οι φύλακες των αγαθών έργων (ενώ χωρίς αυτές ό,τι καλό χάνεται) και αποτελούν την πηγή των ουρανίων χαρισμάτων. Ας μισούμε γι' αυτό την φαρισαϊκή υπερηφάνεια και ας μιμούμαστε την ταπείνωση του τελώνη, δηλαδή, ουσιαστικά, του Χριστού και των αγίων.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

‘Η Καινή Διαθήκη’, Ελληνικής Βιβλικής Εταιρείας, 2003

‘Ερμηνεία των Τεσσάρων Ευαγγελίων’, Βαρθολ. Γεωργιάδου, εκδ. Δημιουργία 1992

‘Το κατανυκτικό Τριώδιο’, Νικολάου Νευράκη, Αθ. 1995